

LITERATUR

1. Мамедов А. Н. Инфинитивные конструкции в немецком языке и их лексико-грамматические соответствия при переводе рекламных текстов на русский язык: автореф. дис. ... канд. фил. наук: 10.02.20. Москва, 2006. 27 с.

2. Рудницька Н. М. Проблема дефініції інфінітивних аналітичних конструкцій у сучасній лінгвістиці. *Наукові записки*. Серія «Філологічна». Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, 2013. № 35. С. 303-305.

3. Der Spiegel. Zeitschrift. 2021. № 13. S. 20-108. – URL: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2021-13.html>

4. Der Spiegel. Zeitschrift. 2021. № 16. S. 32-107. – URL: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/index-2021-16.html>

Turchyn K. Peculiarities of the use of infinitive constructions in german-language periodicals.

The article deals with the peculiarities of the use of infinitive constructions in German-language periodicals. This paper attempts to systematise the different types of infinitive constructions in modern German.

Key words: infinitive, infinitive constructions, periodicals, infinitive functions, modality.

Турчин К. Особливості використання інфінітивних конструкцій у німецькомовних періодичних виданнях.

В статті розглядаються особливості використання інфінітивних конструкцій на матеріалі німецькомовних періодичних видань. У праці було здійснено спробу систематизувати різні типи інфінітивних конструкцій в сучасній німецькій мові.

Ключові слова: інфінітив, інфінітивні конструкції, періодичні видання, функції інфінітива, модальність.

К. О. Фалендаш

Науковий керівник – доц. С. Ф. Алексенко

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ АФОРИСТИКИ

У статті досліджені лексико-семантичні особливості англомовної авторської афористики, визначено частиномовну представленість лексики, кількісні показники частотності її вживання у афоризмах британських та американських видатних осіб. Розглянуто семантичні властивості лексичного складу англомовних афоризмів – зокрема, оцінний та експресивний потенціал окремих груп лексики, явища синонімії та антонімії.

Ключові слова: лексико-семантичні особливості, англомовна афористика, авторський афоризм, оцінний потенціал, антонімія, синонімія.

Постановка проблеми. Афоризми, як лінгвістичний та культурний феномен, є невід'ємним компонентом картини світу того чи іншого народу. Афоризм слугує виразником істини, акумулює у собі когнітивний, філософський, моральний, етичний потенціал певної мовної спільноти. У афоризмах поєдналися лаконічність, простота форми й потужний прагматичний потенціал, здатність впливати на свідомість людини. Дослідження англомовних афоризмів є одним із перспективних напрямків

вивчення особливостей текстів малих жанрів та привертає на сьогодні увагу багатьох літературознавців та лінгвістів.

Втім, на сьогодні з лінгвістичної точки зору сутність афоризму, його місце у системі жанрів та форм текстів та мовні особливості часто залишаються недостатньо чітко визначеними. Це обумовлює необхідність систематизації основних підходів до наукового осмислення сутності та об'єму цього поняття, а також його характерних ознак.

Мета статті полягає у вивченні лексико-семантичних особливостей англомовної афористики.

Аналіз актуальних досліджень. До аналізу афоризмів зверталось багато вчених, а відтак на сьогодні існує низка визначень поняття афоризму та підходів до розуміння ключових його ознак як тексту малого жанру.

О. А. Анастасьєва, розглядаючи поняття англомовного афоризму, наводить таке його визначення – це стислий, комунікативно-орієнтований, концептуально обумовлений вислів, який належить певному авторові, стверджує глибоку, загальнозначущу істину, має значний прагматичний потенціал і художньо відточену, завершену форму, яка вирізняється витонченістю та стилістичною експресивністю формулювання [1, с. 8].

Ю. С. Байкова виокремлює такі основні риси афоризму, як стислість, узагальненість, певна мораль – мудра думка, закладена в основу афоризму, а також експресивність, неочікуваність думки, її завершеність, здатність впливати на свідомість читача [2, с. 34]. О. Ю. Ваганова вказує, що обсяг афоризму зазвичай варіюється від трьох-п'яти слів до шести речень [3, с. 55].

Афоризм детально досліджував М. Н. Епштейн, який визначає афористику як вид словесного мистецтва, що відображає життєвий досвід у вигляді коротких за формою і узагальнюючих за змістом висловлювань-суджень [цит. за 4]. М. Н. Епштейн вказує, що афоризм спирається на судження, працює не з образом, а з думкою. Однак, оскільки істина судження не може бути доведена, то і судження в афоризмі покликане очистити розум від упередженості й однобічності [цит. за 4].

А. О. Ткаченко розробив найбільш повну класифікацію літературних афоризмів. Дослідник розрізняє афоризми на такі групи відповідно до критеріїв класифікації: 1) за походженням – анонімні та авторські; 2) за способом висловлення – дефінітивні та лозунгові; 3) за змістовим наповненням – повчально-однозначні та парадоксально-багатозначні; 4) афоризми практичної та теоретичної спрямованості [5, с. 150-152].

Попри достатню розробленість теоретичних аспектів вивчення афористики, відкритим та таким, що потребує систематизації й узагальнень, залишається питання про мовні особливості англомовної афористики з точки зору її лексико-семантичних ознак.

Виклад основного матеріалу. У цьому дослідженні звертаємося до аналізу англомовної афористики на матеріалі авторських крилатих виразів таких видатних британських та американських діячів, як У. Черчіль, Дж. Орвелл, С. Хоукінг, С. Джобс. Авторські афоризми репрезентують мовну індивідуальність автора висловлювання, тематика та зміст афоризму значною мірою залежить від особистості автора, його досвіду, рівня освіти, професії, віку, гендеру, соціального статусу, національної приналежності та низки інших факторів.

Аналіз лексичного складу англомовних авторських афоризмів, які увійшли до корпусу дослідження (85 виразів), показав, що найбільш частотним лексичним засобом у англомовних афоризмах виступають абстрактні іменники. Із 417 (100%) досліджених нами лексем абстрактні іменники становлять 50% (237 прикладів використання).

Такі іменники позначають абстрактні поняття, такі як *success, failure, war, peace, freedom, liberty* тощо. Абстрактні іменники, як правило, належать до групи загальноживаної лексики, однак можуть містити у собі й позитивну, негативну або нейтральну оцінку (оцінний потенціал), наприклад: *Success is not final, failure is not fatal: it is the courage to continue that counts* (W. S. Churchill) [7]. Тут абстрактні іменники *success* та *courage* несуть у собі позитивну оцінку, оскільки вони втілюють собою певні суспільні цінності. У той же час іменник *failure* має негативний оцінний потенціал, оскільки невдача є негативним явищем.

Для афоризмів притаманне тяжіння до узагальнень, чому сприяє й використання абстрактної лексики. Зокрема, реалізації узагальненості сприяє саме вживання стилістично нейтральної лексики абстрактного змісту, здебільшого – у функції суб'єкта і предиката універсального висловлювання.

Другою за частотністю групою лексики, яка використовується в англомовних авторських афоризмах, є різні типи дієслів (дієслова на позначення процесів мислення, мовлення, фізичних дій, відчуттів, емоцій, станів та ін.). Такі дієслова становлять 22% від загального числа розглянутих лексичних засобів із відібраного корпусу афоризмів. Наприклад, у афоризмі Дж. Орвелла використовуються дієслова *to deny, to obliterate, to destroy,*

де дієслово *to deny* виражає мисленневий, когнітивний процес, а дієслова *to obliterate* та *to destroy* передають певну дію (руйнування). Всі ці дієслова мають негативний оцінний потенціал у тексті: *The most effective way to destroy people is to deny and obliterate their own understanding of their history* (G. Orwell) [6].

Оскільки афоризми часто апелюють до почуттів та до етичних, моральних категорій, у них часто використовуються дієслова на позначення емоційних станів, когнітивних процесів, наприклад: *Before you can inspire with emotion, you must be swamped with it yourself. Before you can move their tears, your own must flow. To convince them, you must yourself, believe* (W. S. Churchill) [7].

У цьому афоризмі також зустрічаються модальні дієслова *can, must*. Загальна частка модальних дієслів у досліджених афоризмах становить всього 2%. Також у окрему групу дієслів виділяємо фразові дієслова, частка яких у корпусі становить 3%.

Окрім іменників та різних типів дієслів вагомим лексичним засобом, який активно використовується у англомовній афористиці, є прикметники. У окрему групу виокремлюємо оцінні прикметники, які несуть у собі позитивну, негативну або нейтральну оцінку та часто володіють експресивним потенціалом. У відсотковому співвідношенні оцінні прикметники становлять 15% від загального числа лексичних засобів, тобто є третьою за частотністю використання групою лексики.

У досліджених афоризмах активно використовуються прикметники, які виражають якість описуваного об'єкта, суб'єкта чи явища, наприклад: *Life would be tragic if it weren't funny* (S. Hawking) [7]. Тут використовуються якісні прикметники *tragic* та *funny*, які також можна маркувати як емотиви, оскільки вони виражають певні емоційні стани. Ці прикметники також є антонімічними одне одному, а тому в структурі афоризму вони утворюють антитезу.

Досить активно використовуються у афористиці також різні ступені порівняння прикметників, наприклад: *I have found far greater enthusiasm for science in America than here in Britain. There is more enthusiasm for everything in America* (S. Hawking) [7]. *There is nothing bigger or older than the universe* (S. Hawking) [7]. У цьому прикладі використовуються прикметники у вищому ступені порівняння: *greater, bigger, older, more*. Використовуються й прикметники у найвищому ступені порівняння, наприклад: *The British nation is unique in this respect: they are the only people who like to be told how bad*

things are, who like to be told the worst (W. S. Churchill) [7]. Загальна частка прикметників у вищому та найвищому ступенях порівняння у корпусі аналізованих лексичних засобів становить 4%.

Ще 4% від загального числа прикладів припадає на використання дієприкметників (Participle) різних типів, наприклад: *Perhaps one did not want to be loved so much as to be understood* (G. Orwell) [6]. Дієприкметник також виконує у афоризмі оцінну, експресивну та інші функції, аналогічно до функцій прикметників, однак відрізняються за граматичною категорією.

Окрім того, в афоризмах активно використовуються синоніми, тому нерідко близькі поняття передаються у різних текстах різними словами. Як відомо, в основі синонімії лежить семантична близькість однорідних одиниць. У мові афоризмів зустрічаємо, наприклад, такі номінації як *man, person, human*, наприклад: *In my opinion, there is no aspect of reality beyond the reach of the human mind* (S. Hawking) [7]. *Man is the only creature that consumes without producing* (G. Orwell) [7].

Кожен із членів синонімічного ряду уточнює, доповнює, розширює загальне для всіх одиниць ряду значення. Також використовуються синоніми на кшталт *people, society, nation*, як у наступних прикладах афористичних висловлювань: *God is the name people give to the reason we are here* (S. Hawking) [7]. *A love for tradition has never weakened a nation, indeed it has strengthened nations in their hour of peril* (W. S. Churchill) [7].

Поряд із синонімією ще одним видом семантичних відносин лексичних одиниць у афоризмах є антонімія. Слова з протилежним значенням розвивають стійкі семантичні зв'язки, утворюючи пари і мікросистеми лексичних одиниць. У мові афоризмів антонімічні відносини позначені найбільш яскраво, тому що багато афоризмів носять характер протиставлення. Наприклад, у наступному прикладі використовується антонімія *success – failure*: *Success is not final, failure is not fatal: it is the courage to continue that counts* (W. S. Churchill) [7]. Антоніми використовуються як яскравий виразний засіб та часто слугують у якості матеріалу для творення стилістичного прийому антитези. Автори афористичних висловлювань бачать життя у контрастах, що свідчить не про суперечливість, а про цілісність сприйняття ними дійсності.

Висновки. Таким чином, кількісний аналіз лексичного складу англійських авторських афоризмів показав, що найбільш представлена група лексики – це абстрактні іменники (50%). Також для афоризмів притаманне використання дієслів на позначення різних станів та процесів (22%),

а також оцінних прикметників (15%). Меншою частотністю вирізняються такі групи лексики, як дієприкметники та прикметники вищого / найвищого ступенів порівняння (по 4%), фразові (3%) та модальні (2%) дієслова. Також з'ясовано, що як іменники, так і дієслова та прикметники, які використовуються у афоризмах, володіють оцінним та експресивним потенціалом. На семантичному рівні також спостерігаються явища синонімії та антонімії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анастасьєва О. А. Англомовний афоризм. Прагмастилістичний та когнітивний аспекти: дис. ... канд. філол наук: 10.02.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 237 с.
2. Байкова Ю. С. Афористичность как элемент идиостиля Е. А. Евтушенко: дис. ... канд. філол наук: 10.02.01 / Хакасский государственный университет им. Н. Ф. Катанова. Абакан, 2017. 183 с.
3. Ваганова Е. Ю. Афоризм как тип текста в аспекте интертекстуальности: на материале немецкого языка: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Некоммерческое образовательное учреждение "Ин-т "Европейская бизнес-школа "Калининград". Калининград, 2002. 261 с.
4. Фундаментальная Электронная Библиотека (Русская литература и фольклор). – URL: <http://feb-web.ru/feb/kle/KLE-abc/ke9/ke9-0824.htm?cmd=p&istext=1>.
5. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (вступ до літературознавства). Київ: Правда Ярославичів, 1998. 448 с.
6. George Orwell: Quotes. *Good Reads*. – URL: https://www.goodreads.com/author/quotes/3706.George_Orwell.
7. Quotes of famous people. *Quote Park*. – URL: <https://quotepark.com/>.

Falendash K. Lexical and semantic features of English-language aphorisms.

The article examines the lexical and semantic features of English-language author's aphorisms, identifies the partial linguistic representation of vocabulary, quantitative indicators of the frequency of its use in the aphorisms of British and American prominent figures. The semantic properties of the lexical composition of English aphorisms are considered – in particular, the evaluative and expressive potential of certain groups of vocabulary, the phenomena of synonymy and antonymy.

Key words: *lexical and semantic features, english-language aphorisms, author's aphorism, evaluative potential, antonymy, synonymy.*

А. О. Шинкаренко

Науковий керівник – доц. Г. І. Подосиннікова

МЕТА ТА ЗМІСТ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ТЕХНІЦІ ПИСЬМА УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються поняття та структура англомовної компетентності в техніці письма, надано характеристика її мети та змісту, навичок графіки та орфографії, особливостей і труднощів формування англомовної компетентності в техніці письма в учнів середнього ступеня навчання закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: *англомовна компетентність в техніці письма, мета та зміст навчання техніки письма, навички техніки письма, середній ступінь навчання закладів загальної середньої освіти.*